

виконуються під керівництвом викладачів не тільки кафедри мікробіології, але і клінічних кафедр, з якими укладені договори про наукову співпрацю. Це сприяє наближенню теоретичних мікробіологічних досліджень до клінічної практики. Англomовні студенти активно залучаються до роботи у СНТ, готують тези та доповіді до студентських наукових конференцій.

За умов впровадження кредитно-модульної системи підвищена увага приділяється тестуванню студентів на різних етапах навчання, включаючи і ліцензійне тестування «Крок 1». Складено, роздруковано та підготовлено для створення комп'ютерної програми банк тестів «Крок 1», що містить понад 1000 тестів англійською мовою. На підсумковому модульному контролі студентам пропонуються ситуаційні задачі, складені із застосуванням тестів «Крок-1». У ході підготовки методичних матеріалів для англomовних студентів звертається особлива увага на необхідність відповідності англomовного варіанту розробки україно- та російськомовним аналогам, розробленим на кафедрі. Видано збірку тестів для підготовки англomовних студентів до складання ліцензійного іспиту “Крок 1” [5]. Регулярно проводяться консультації для англomовних студентів з питань підготовки до тестів «Крок 1» з мікробіології.

Підсумок

Керуючись кінцевою метою підготовки висококваліфікованих лікарів, які відповідають сучасним вимогам, кафедра мікробіології, вірусології та імунології створює сприятливі умови для набуття англomовними студентами сучасних професійних знань, практичних навичок та умінь на рівні європейських стандартів.

Література

1. Ширококов В.П. Мікробіологія, вірусологія та імунологія. Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Спеціальності “Лікувальна справа” та “Педіатрія” “Медико-профілактична справа” /В.П. Ширококов, В.Г. Войцеховський, О.В. Салата // - Київ, 2010. - 54 с.
2. Ширококов В.П. Мікробіологія, вірусологія та імунологія. Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Спеціальність “Стоматологія” /В.П. Ширококов, В.Г. Войцеховський, О.В. Салата // - Київ, 2010. - 51 с.
3. Hancho O.V. Oral cavity flora. Manual of Microbiology, Virology and Immunology for dental faculty /O.V. Hancho // – Poltava: PUET, 2010. – 88 p.
4. Polyanska V.P. Medical mycology textbook for 2nd 3rd year students of medical and stomatological departments / V.P. Polyanska, N.P. Kovalenko, I.A. Kovalenko// - Poltava: PUET, 2012. – 80 p.
5. Loban G.A. General Microbiology, Virology and Immunology Krok-1 Tests. Collection of tasks for preparation to the test examination in Microbiology, Virology and Immunology /G.A. Loban, O.V. Hancho, V.P. Polyanskaya // - Poltava, HSEEU “UMSA”, 2009. - 48 p.

Реферати

ОРГАНИЗАЦІЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕСУ С АНГЛОГОВОРЯЩИМИ СТУДЕНТАМИ В УМОВАХ ВНЕДРЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА КАФЕДРЕ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ І ІМУНОЛОГІЇ Ганчо О.В.

В статті освещены особенности организации учебного процесса с англоговорящими студентами в условиях внедрения кредитно-модульной системы на кафедре микробиологии, вирусологии и иммунологии ВГУЗУ «УМСА».

Ключевые слова: микробиология, вирусология и иммунология, англоговорящие студенты, кредитно-модульная система.

THE EDUCATIONAL PROCESS ORGANIZATION WITH ENGLISH-SPEAKING STUDENTS ACCORDING TO CREDIT-MODULAR SYSTEM INTRODUCTION IN MICROBIOLOGY, VIROLOGY AND IMMUNOLOGY CHAIR Hancho O.V.

The features of the educational process organisation with english-speaking students according to credit-modular system introduction in Microbiology, Virology and Immunology chair of HSEEU «UMSA » are reflected in the article.

Key words: microbiology, virology and immunology, english-speaking students, credit-modular system.

УДК 616-091+378.147

А.П. Гасюк, Н.В. Ройко, Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, С.А. Проскурня
ВІНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ ПАТОМОРФОЛОГІЇ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

В статті відображено особливості викладання патологічної анатомії студентам іноземцям. Акцентовано увагу на проведенні практичних занять, контролі знань студентів та проведення підготовки до КРОК-1, значення самостійної позааудиторної роботи в навчанні студента-іноземця.

Ключові слова: методики викладання, студент-іноземець, патоморфологія.

Україна чітко визначила свій орієнтир на входження у простір Європи. Глобалізація розвитку суспільства визначила необхідність наближення нашої медичної освіти до світових стандартів. Україна стала повноправним учасником Болонського процесу в рамках якого вирішуються завдання розвитку і реформування національної системи вищої освіти, інтегрування її в європейський та світовий ринок освітніх послуг [3,4]. У зв'язку з цим упродовж останніх років спостерігається тенденція до збільшення кількості студентів-іноземців, що ставить ряд питань перед викладачами та вищими навчальними закладами, вирішення яких сприятиме підвищенню рейтингу вітчизняних вузів, зокрема, медичних, на світовому освітньому ринку. Саме тому, нагальною потребою вищої медичної школи є підготовка висококваліфікованих лікарів, професійні знання, досвід та практичні навички яких були б конкурентоспроможними на світовому ринку праці.

Все це вимагає відповідного методичного забезпечення викладання дисципліни «Патоморфологія» для іноземних студентів. Основним напрямком реалізації стандартів вищої освіти є робоча навчальна програма, яка включає тематичний план лекцій, практичних занять, самостійної позааудиторної роботи студентів, контроль знань та перелік навчальної літератури.

Патологічна анатомія, крім морфологічної бази нозології, повинна бути також керівництвом для діагностично-лікувальної практики, що базується на глибоких знаннях патологічних змін в організмі. Велике значення при викладанні патоморфології майбутнім лікарям має не лише засвоєння знань морфології кожного патологічного процесу, а і його морфологічної еволюції, ланок патогенезу, що спонукає до осмислення лікувальної тактики на різних етапах розвитку захворювання [1,5].

Певні особливості при вивченні патологічної анатомії мають місце у іноземних студентів, що полягає не лише у різному рівні підготовки студентів та здібностях до засвоєння знань, а і у володінні мовою. Багатонаціональний склад студентів є однією з важливих особливостей нашого вузу, що відображається на різному рівні володіння російською мовою. Оволодіння спеціальністю лікаря відбувається в результаті засвоєння професійної мови, тобто досконалого володіння визначеним термінологічним матеріалом [6]. Тому, значна частина практичного заняття приділяється повторенню основних визначень, класифікацій, термінології, найбільш важливих проявів захворювань, причин, механізмів їх розвитку та морфологічних змін. Під час вивчення теми на практичному занятті використовуються таблиці, мікрофотографії, слайди, макро- та мікропрепарати. Згідно організації навчання на засадах Болонської декларації, самостійна робота студентів займає провідне місце у вивченні патоморфології. Однак для студентів, однією із важливих проблем, є велика кількість матеріалу, який виноситься на самостійне опрацювання. Одним із головних в цьому комплексі є метод проведення практичних занять, що передбачає активну власну діяльність студентів по засвоєнню практичних навичок та індивідуальний контроль з боку викладача.

Для вирішення цих питань кафедрою виконані наступні кроки: створення адаптивної блочно-модульної системи самоосвіти для забезпечення заданого рівня з якості навчання; створення нової методичної літератури з дисципліни; заохочення студентів-відмінників.

Використання принципів блочно-модульної системи заключається в створенні адаптивних блоків-модулів по системах органів, а саме: серцево-судинні захворювання; захворювання шлунково-кишкового тракту; інфекційні захворювання та хвороби легень; захворювання зубо-щелепної системи; хвороби пре- та постнатального періоду, захворювання чоловічих та жіночих статевих органів.

Особливістю блокових знань є те, що на практичних заняттях відбувається: усний контроль знань студентів за горизонталлю (анатомія людини, гістологія і ембріологія, фізіологія, біохімія) та за вертикаллю із залученням клінічної біохімії, пропедевтики внутрішніх хвороб, пропедевтичної стоматології, внутрішніх хвороб; письмовий контроль - вирішення тестів Крок-1 та клініко-анатомічних задач; контроль практичних навичок - описування макро- і мікропрепаратів.

При такій блоковій системі навчання відбувається комплексне вивчення теоретичних, практичних і пропедевтичних розділів медицини. Ця система навчання сприяє клініко-анатомічному мисленню студентів при вирішенні поставленої проблеми у вигляді інтегрованого завдання. Заохочення студентів проявляється в тому, що рішенням засідання кафедри та ЦМК академії з кредитно-модульної системи навчання, студенти-відмінники звільнені від офіційного підсумкового модульного контролю з патоморфології.

Співробітниками кафедри виданий навчальний посібник зі спеціальної патоморфології російською мовою, який містить сучасні уявлення про патогенез та морфологічні зміни хвороб людини та підвищує змістовність та ефективність вивчення необхідного матеріалу [2]. Також, готується до видання аналогічний посібник по загальній патологічній анатомії російською мовою.

Важливою складовою навчання є контроль, який за умов правильного використання може сприяти досягненню поставленої мети. Тому, одним із варіантів оцінки теоретичної підготовки студентів є метод різноступеневого тестування: тематичного, змістового та підсумкового.

Тематичне тестування здійснюється викладачами після завершення роботи над кожною темою і має на меті перевірку рівня знань, навичок та вмінь студентів у межах теми, що вивчалася. На кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом розроблені та постійно оновлюються тестові завдання російською мовою до кожної теми згідно тематичного плану.

Тестові завдання для змістового контролю, як правило, виконуються наприкінці змістовного модулю і містять узагальнений матеріал з усіх тем, що вивчалися студентами у визначений період навчання.

Підсумкове тестування здійснюється наприкінці кожного модуля. Використовуються різноманітні пакети контрольних завдань, які містять ситуаційні задачі та тестові завдання різного ступеня складності.

Крім того, тестування має велике значення у підготовці студентів-іноземців до складання ліцензійного іспиту «КРОК-1. Загальна лікарська підготовка». Питання тестових завдань ретельно розбираються на кожному практичному занятті, підсумкових модульних контролях. Вимогою до студента є не лише назвати правильну відповідь, а й детально обґрунтувати її, враховуючи засвоєний теоретичний матеріал.

В умовах Болонської системи навчання головна увага повинна приділятися ефективній організації самостійної роботи студентів, що складає значну частку при вивченні дисципліни. Самостійна робота студентів може бути ефективною лише в тому випадку, коли викладач скоординує діяльність студента, допоможе йому в професійному самовизначенні. Адже, самостійна робота студентів у широкому розумінні – це вся робота з

оволодіння науковими знаннями і практичними навичками, активна розумова діяльність в усіх формах навчального процесу. Тому сьогодні, повинно приділятися велике значення самостійній роботі, вихованню її культури, раціональної направленості, формуванню методики, як складової розвитку різноманітних умінь та навиків в процесі підготовки студентів до роботи за фахом.

Підвищенню творчого потенціалу та сприяння більш глибокому опануванню навчального матеріалу студентами-іноземцями є залучення їх до науково-дослідницької роботи, що є обов'язковим елементом системи підготовки спеціаліста з вищою освітою. Участь у науковому гуртку – це один з найважливіших засобів підвищення якості підготовки і виховання спеціалістів, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності сучасні досягнення науково-технічного прогресу. Члени гуртка самостійно опрацьовують додаткову літературу та, під керівництвом викладача, готують доповіді за певною тематикою. Також, студенти-гуртківці беруть участь у олімпіадах.

За індивідуальну і самостійну роботу, участь в студентських наукових конференціях на кафедрі практикується заохочення студентів до навчання шляхом надання їм додаткових балів, здатних вплинути на рейтингову оцінку.

Висновки

1. Хоча методи викладання та контролю, які застосовуються на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом і намагаються бути ефективними, ми не розглядаємо їх сталими, завершеними. Завдяки такій формі контролю дуже добре виявляється і рівень теоретичного засвоєння матеріалу, і його клінічне осмислення.
2. Студент не автоматично повторює теоретичний матеріал, а використовує весь свій багаж знань, як нових, так і раніше засвоєних, адаптуючи його до конкретної ситуації.

Перспективи подальших досліджень. Всі ці заходи сприятимуть формуванню висококваліфікованого спеціаліста, підготовленого до професійної діяльності.

Література

1. Біктімров В.В. Роль патологічної анатомії в системі сучасної медичної освіти / В.В. Біктімров, С.В. Вернигордський // Вісник Вінницького національного медичного університету. – 2006. — №2 Т.10. - С. 574-575.
2. Гасюк А.П. Спеціальна патоморфологія / А.П. Гасюк, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня // – П.: Укрпромторгсервіс, 2012. – 160 с.
3. Кременя В.Г. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / В.Г. Кременя // – Київ - Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2004. — 384 с.
4. Пидаев А. В. Болонский процесс в Европе. Что это такое и нужен ли он Украине? Возможна ли интеграция медицинского образования Украины и Европейское образовательное пространство? / А. В. Пидаев // - К. ; Одесса : Одесский медуниверситет, 2004. - 192 с.
5. Туманський В.О. Концепція викладання патології студентам вищих медичних навчальних закладів / В.О. Туманський // – Чернівці: Медуніверситет, 2007. – С. 220-221.
6. Федорченко О.В. Кредитно-модульна система та її впровадження в навчальний процес по патоморфології для іноземних студентів / О.В.Федорченко, П.С. Журченко // – Вінниця, 2011. – 91 с.

Реферати

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ПАТОМОРФОЛОГИИ В УСЛОВИЯХ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ ВЫСШЕГО МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Гасюк А.П., Ройко Н.В., Новосельцева Т.В.,
Филенко Б.Н., Проскурня С.А.

В статье отражены особенности преподавания патологической анатомии иностранным студентам. Акцентировано внимание на проведении практических занятий, контроле знаний студентов и проведении подготовки к КРОК-1, значение самостоятельной внеаудиторной работы в обучении иностранного студента.

Ключевые слова: методики преподавания, студент-иностранец, патоморфология.

METHODICAL BASES OF TEACHING OF PATHOLOGICAL ANATOMY IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONALIZATION OF THE HIGHER MEDICAL EDUCATION

Gasuk A.P., Royko N.V., Novoselceva T.V.,
Filenko B.N., Proskurnya S.A.

In paper describes the features of pathological anatomy teaching foreign students. The attention is focused on carrying out a practical training, control of knowledge of students and carrying out preparation for STEP-1, value of independent out-of-class work in training of the foreign student.

Key words: methods of teaching, foreign students, pathological anatomy.

УДК: 616-092.18+378.147=111

Ю.М. Грещко

ВДНУ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ

Матеріал статті дає можливість викладачу творчо підходити до реалізації змісту програми з патофізіології. Враховуючи рівень підготовки іноземних студентів, їхні інтереси та здібності викладач, користуючись даними статті, може запропонувати свою логіку вивчення матеріалу з методичним обґрунтуванням доцільності вибраної методики.

Використання інноваційних технологій значно покращує умови роботи викладача, сприяє підвищенню її ефективності та інтенсифікації навчання.

Ключові слова: патофізіологія, іноземні студенти, інтерактивні методи.

Одним із аспектів самоосвітньої діяльності викладача є підвищення рівня професійної майстерності шляхом вивчення інформаційних джерел з основ психології, педагогіки, науки, методики викладання, закріплення